

**Vega
verneområdestyre**

Høringsdokument

Forvaltningsplan for Eidemsliene naturreservat

Forvaltningsmyndighet	Vega verneområdestyre
Oppsyn:	Kontakt statens naturopsyn - miljodirektoratet.no
Fylke:	Nordland
Kommune:	Vega
Verneform:	Naturreservat
Verneplan:	Verneplan for edelløvskog/rike løvskoger
Vernet dato:	15.12.2000

Innhold

1.0 Om forvaltningsplanen	3
Forvaltningsmyndighetens oppgave	3
Tilleggsopplysninger	4
2.0 Områdefakta	5
Eierstruktur	5
Formål	5
Internasjonale forpliktelser	5
Beskrivelse av verneområdet	6
Natur	6
Klimaendring.....	7
Påvirkning.....	7
Bruk og historikk	8
3.0 Forvaltning	10
Forvaltningsmål.....	10
Forvaltningsstrategi.....	10
Utfordringer	10
Besøkstrategi.....	12
4.0 Tiltaksplan.....	15
5.0 Naturmangfoldloven	17
Verneforskrift URL.....	17
Dispensasjonssøknader og saksbehandling.....	17
6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer.....	20
7.0 Kunnskapsgrunnlag.....	21

1.0 Om forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi retningslinjer om bruk og brukerinteresser, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak. Forvaltningsplanen er en presisering og en utdyping av verneforskriften, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen definerer videre mål for forvaltningen av verneområder, og beskriver aktuelle tiltak for skjøtsel, besøksforvaltning mv. Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan. Utkast til forvaltningsplan sendes nå, etter godkjenning av Vega verneområdestyre og faglig godkjenning av Miljødirektoratet, på høring til grunneiere og berørte interesser.

Vega verneområdestyre er ansvarlig for å gjennomføre revisjon av forvaltningsplanen. Planperioden vil være på 10 år men ved behov kan planene revideres før planperioden utløper.

Det er et mål at forvaltningsmyndigheten gjennom forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid mellom sentrale aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Forvaltningsplanen viser hvordan oppgaver og ansvar er fordelt mellom noen sentrale aktører i verneområdet i henhold til blant annet lover og regelverk.

Verneområdene er del av et Vegaøyan Verdensarv, det legges derfor vekt på et godt samarbeid med den stedlige verdensarvkoordinatoren og Vega kommune for å samordne innsatsen.

Forvaltningsmyndighetens oppgave

Miljødirektoratet har med hjemmel i naturmangfoldloven § 62 annet ledd og tredje punktum delegert myndigheten for forvaltning av Eidemsliene naturreservat til Vega verneområdestyre, og fastsatt vedtekter for styrets utøvelse av myndighet.

Vega verneområdestyre har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Forvaltningsansvaret innebærer utøvelse av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten, gjennomføre skjøtsel og sørge for registrering av naturverdier. Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for det aktuelle verneområdet gjennom forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Øverste forvaltningsorgan er Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet som har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling

og fastsettelse av rammene for forvaltningen. De rettslige rammene og muligheten for utøvelse av skjønn er de samme uavhengig av hvem som er forvaltningsmyndighet.

Vega kommune er myndighet på de fleste andre lovverkene som kan få betydning i naturreservatet, som plan- og bygningslov og motorferdsellov.

Statens naturoppsyn er forvaltningens feltapparat. Statens naturoppsyn har ansvar for tilsyn i verneområdet og anmelder eller informerer dersom de kommer over lovbrudd. Vega verneområdestyre har ifølge vedtektene et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd.

Styret har, sammen med Stiftelsen Vegaøyan verdensarv oppnevnt et rådgivende utvalg. Utvalget består av representanter for de ulike interessene i området. Verneområdestyret har minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg.

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, har styret oppnevnt et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i Vega kommune.

Tilleggsopplysninger

Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene på Vega ble sendt til kommune, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper den 24. mai 2024. Det ble samtidig invitert til å komme med innspill og til å delta på informasjon – og innspills møter i tidlig fase, for grunneiere og interessenter i verneområdene.

Oppstarten ble dessuten annonsert i lokalaviser, og oppstarts meldingen ble lagt ut på aktuelle nettsider. I tillegg har verneområdemyndigheten arrangert et eget innspillsmøte for verneområdet og åpnet opp for innspill underveis i prosessen. På innspills møte ble aktuelle temaer gjennomgått og innkomne innspill drøftet.

Forrige forvaltningsplan, Forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarvområde (2015 - 2022), inkluderer forvaltningsplan for Eidemsliene naturreservat. Besøksstrategi og tiltaksplan for alle verneområdene i Vega kommune, inkludert for Eidemsliene naturreservat, ble ferdigstilt i 2020. Forvaltningsplan (2015 - 2022) og besøksstrategien (2020) blir nå revidert og her slått sammen til en ny forvaltningsplan for Eidemsliene naturreservat.

Vega kommune vedtok i 2024 ny samfunnsdel i kommuneplanen, hvor ny forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarv er integrert. Eidemsliene naturreservat og alle andre verneområdene i Vega kommune ligger i Vegaøyan Verdensarv. Samfunnsdelen beskriver kommunens langsiktige mål og strategier for samfunnsutviklingen i kommunen, og skal gi retning for politiske prioriteringer, arealbruk og kommunens tjenesteyting.

2.0 Områdefakta

Eierstruktur

Det fredete området berører gnr./bnr.: 17/1, 17/2, 17/3, 17/5, 17/8, 17/9, 17/10, 17/13, 17/15, 17/16, 17/17, 21/1.

Vernegrense

Vernekart finnes i [Naturbase kart](#)

Formål

Formålet med fredningen er å bevare et natur- og plantegeografisk enestående område, med bl.a. mange varmekjære og regionalt sjeldne plantearter, samt den tilhørende fauna.

Internasjonale forpliktelser

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse verdens klima- og miljøutfordringer. Norge har signert mange konvensjoner, avtaler og programmer om miljøsamarbeid over landegrenser. Gjennom avtalene forplikter vi oss til å forvalte vår egen natur slik at vi bidrar til å nå felles miljømål. Noen av avtalene har særlig betydning forvaltningen av verneområdene i Vega kommune.

Verdensarvkonvensjonen

Eidemsliene naturreservat ligger i Vegaøyan verdensarvområde. Vegaøyan ble innskrevet på [UNESCOs](#) liste over verdens natur- og kulturarv i 2004. Verdensarvstatusen betyr at Norge har ansvar for å ta vare på kultur- og naturverdiene som lå til grunn for UNESCOs vedtak.

Verdensarvstatusen til Vegaøyan bygger på 19 universelle delverdier og 4 nasjonale verdier, som landskap, geologi og biologisk mangfold (se side 34 Kap. 2 i kommuneplanens samfunnsdel 2025 – 2036). Bevaring av de store fuglebestandene og det rike arts mangfoldet er spesielt viktig for å opprettholde verdensarvstatusen.

De viktigste virkemidlene for å ta vare på naturverdiene er Naturmangfoldloven og verneforskriftene for verneområdene, sammen med Vega kommunes planverk etter Plan og bygningsloven. Verneområdestyrets oppfølging av verneområdene i Vegaøyan, og samarbeidet med Vega kommune som forvalter randsonen, er avgjørende for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

Gjeldende nasjonal politikk legger til grunn at verdensarvområder skal utvikles som fyrtårn for beste praksis natur- og kulturmiljøforvaltning. Denne ambisjonen omfatter også verneområdene innenfor verdensarvområdet.

IUCN

Norge er medlem i Den internasjonale naturvernunion, [IUCN](#). Den har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. IUCN forvalter et system for klassifisering av verdens verneområder, [IUCN kategorier](#). Disse kategoriene benyttes i stor grad for å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt. Status for norske verneområder rapporteres jevnlig fra Miljødirektoratet.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper og arter. Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet "Emerald Network" ([Bernkonvensjonen Emerald Network](#)).

Vegaøyan, med seks verneområder, er en del av Emerald-nettverket, 11 arter i Vegaøyan, som er står på Bernkonvensjonens lister over truede og sårbare arter, har særlig oppmerksomhet under denne miljøavtalen. Mer om artene i fokus for Eidemsliene her; [Emerald NO0000663 dataforms](#)

Beskrivelse av verneområdet

Natur

Informasjon om naturverdier i Eidemsliene naturreservat oppdateres automatisk gjennom [Naturbase: Natur og miljø på kart - miljødirektoratet.no](#) og [Artsdatabanken | Kunnskapsbank for naturmangfold](#)

Lokaliteten ligger i lia nord og nordvest for Eidem nedenfor de bratte urene under det kraftige fjellmassivet på sørkysten av Vega: Trollvasstinden og Vegtindan. Strandområdet nedenfor liene og utafor verneområdegrensen er sikret med statlige midler som friluftsområde (Eidem friluftsområde) med Vega kommune som forvaltningsmyndighet. Området er særlig attraktivt for friluftsliv. Se egen forvaltningsplan for dette området, [Forvaltningsplan for statlig sikrete friluftslivsområder Vega kommune 2023-2027](#)

Innenfor verneområdegrensen og delvis oppe i ura er det løvblandingsskog med istervier, hassel og alm. På det flatere området i sørvest fins et parti med furuskog som det er svært lite av på Vega. Dette er trolig både den edelløvskogslokaliteten og furuskogen i Nordland som ligger ytterst mot havet. Foruten å ha et høyt antall varmekjære arter, har området mange kystplanter. Flere regionalt sjeldne arter forekommer, f.eks. jordnøtt og knegras. Det fins dessuten arter fra ikke mindre enn seks plantegeografiske grupper, sju

dersom strandplanter regnes med. I ura ovenfor Lauplia er det rik fiellflora. Med tilhørende rikt dyreliv.

Verneformålet er å sikre et natur- og plantegeografisk enestående område i fylket og kanskje også i landet. Furuskogen ble registrert som meget verneverdig spesialområde i forbindelse med arbeidet med barskogverneplanen for region Midt-Norge, men ble av praktiske årsaker overført til løvskogsplanen. Furuforekomsten ble for øvrig foreslått fredet av Helgeland Skogselskap allerede i 1911.

Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Høyere temperatur kan endre artssammensetningen, f.eks. ved at varmekjære arter vil kunne spre seg nordover i landet, og høyere opp i fjellet, ofte på bekostning av mer kuldetolerante, alpine og polare arter. Alpine arter er spesielt sårbar for klimaendringer i og med at de verken kan flytte oppover i høydegradient eller lengre nordover. En annen konsekvens av klimaendringer er lengre vekstsesong, som kan være gunstig for noen arter. Lengre vekstsesong kan bidra til å endre artssammensetningen i vegetasjonsdekket, ved at noen arter utkonkurrerer andre. I Eidemsliene naturreservat kan dette ramme den totale artssammensetningen i verneområdet.

Norsk klimasenter har laget [klimaprofil for Nordland](#) som er et kunnskapsgrunnlag for planlegging av klimatilpasning basert på forventede klimaendringer og klimautfordringer i fylket.

Påvirkning

Sitkagran

Svartelistede sitkagran er blitt plantet i enkelte deler av reservatet, samt like utenfor vernegrensen. I 2009 fjernet forvaltningsmyndigheten sitkagranskogen innenfor naturreservatgrensen. Etter hogsten har det etablert seg nye sitkagranplanter i hogstfeltene som Vega verneområdestyre fjerner fortløpende.

Sitkagran fra områdene utenfor reservatet kan spre seg inn i verneområdet. Dersom trærne får etablere seg der, kan det påvirke områdets karakter, særlig med tanke på åpenhet og artssammensetning.

Menneskelig ferdsel

Tradisjonelt har det i naturreservatet vært ferdsel knyttet til husdyrshold, jakt og noe friluftsliv. Endret ferdselsmønster kan gi flere konsekvenser, avhengig av typen og omfanget av endringen. I tillegg til å være et naturreservat er dette området en del av Vegaøyan Verdensarv og har en høy verdi både naturmessig og kulturelt.

Konsekvenser som kan oppstå ved endret menneskelig ferdselsmønster er at fugl og dyr bli forstyrret i områdene hvor de oppholder seg og som kan gjøre at det blir mindre

attraktivt for de stedegne fauna. Endret og mer ferdsel kan også gi støy og visuelle forstyrrelser for folk som søker ro og nærhet til naturen.

Her er det et også et potensial for positive konsekvenser. Dersom ferdselsmønsteret styres på en bærekraftig måte, kan det gi positive effekter som økt bevissthet om områdets naturverdier gjennom tilrettelegging av stier, informasjonsmateriell og guidede turer og redusert press på sårbare områder gjennom kanaliserte ruter.

Digitale kart som presenterer oppdatert informasjon om sårbare naturverdier i Vegaøyan Verdensarv vil være en effektiv formidlingskanal til brukere av området. Et slikt kart kan inkludere data om verneområder, dunvær, ferdselsforbudssoner samt sårbare områder for fugl og annet dyreliv. Et slikt verktøy vil være en verdifull informasjonskanal for forvaltning, næringsaktører, grunneiere og andre brukere av verdensarvområdet.

Bruk og historikk

Restriksjonsområder

Det er ingen områder med ferdselsforbud i verneområdet.

Fjerning av levende og døde planter er ikke tillatt.

Motorisert ferdsel, sykling, ridning, båt-opplag og annen organisert virksomhet i naturreservatet er forbudt.

Landbruk

I dag er det verken jordbruk eller skogbruksaktivitet i området. Husdyrbeite er tillatt innenfor området. Det anbefales at beitinga begrenses til ekstensivt beite med sau og storfe. Situasjonen bør overvåkes, og ved tegn på skader på verneverdiene bør tiltak vurderes.

Friluftsliv

Forskriften har ingen særlige regler om ferdsel, men alle har plikt til å opptre varsomt ref. §6 i mnl. aktsomhetsbestemmelsen. Eidemsliene naturreservat er et område som benyttes som tur- og rekreasjonsområde. Det er etablert en sti opp til kulturminnet «Vefsn-Anna- stua» i den sørvestlige delen av naturreservatet samt sti mellom Juvika til Ervika i den sørlige delen av naturreservatet. Områdets bruk til rekreasjon og friluftsliv antas å øke i framtiden som følge av etablering av Vega verdensarvsenter, og økt turisme på Vega. Det er ingen hjemmel for etablering av nye stier i naturreservatet. Å etablere en sti er et tilretteleggingstiltak som må omsøkes og som må vurderes etter naturmangfoldloven §48.

Jakt og Fiske

Det har siden 1980-tallet bygd seg opp en elgstamme på Vega som det jaktes på, også innafor naturreservatet.

Reiseliv

Vega verneområdestyre har tilrettelagt for besøkende i naturreservatet ved å etablere en klopplagt sti som fører til Ervika. Det er også merket sti til «Vefsn-Anna-stua».

Vega verneområdestyre har i tillegg etablert et besøkspunkt med gapahuk med tilhørende gapahuk utafor verneområdegrensen, i det statlig sikra friluftsområde på Eidem.

Forskning og undervisning

Eidemsliene naturreservat er i dag lite benyttet i undervisnings- og forskningssammenheng, men potensialet for slik virksomhet er stort. Det knytter seg stor informasjonsverdi til områdets rike botaniske verdier med tilhørende dyreliv.

Bygg og Installasjoner

Det er ikke nyere tekniske inngrep innenfor naturreservatet.

3.0 Forvaltning

Forvaltningsmål

Forvaltningen av Eidemsliene naturreservat skal sikre at verneverdiene opprettholdes eller forbedres over tid, slik at naturreservatet fortsetter å være et natur- og plantegeografisk enestående område, med mange varmekjære og regionalt sjeldne plantearter med tilhørende fauna.

Forvaltningen skal være i samsvar med Norges internasjonale forpliktelse for ivaretagelse av Vegaøyan Verdensarv.

Delmål

1. Opprettholde de stedegne naturtypene som er grunnlaget for områdets natur- og plantegeografiske særpreg.
2. Samarbeid med Vega kommune og andre relevante aktører om forvaltningen av verneverdiene og at disse samsvarer med ivaretagelse av verdiene i Vegaøyan Verdensarv, jfr. Forvaltningsplan for Vegaøyan Verdensarv (2025 – 2036).
3. Legge til rette for naturvennlig friluftsliv og formidling der dette er forenlig med verneformålet.

Forvaltningsstrategi

1. Sørge for oppdatert kunnskap om naturverdiene.
2. Utføre målrettede naturrestaurerings- og skjøtselstiltak som bidrar til å opprettholde eller styrke verneverdiene.
3. Utvikle felles rekrutteringsstrategi og formidlingsstrategi for ivaretagelse av kulturbetingete naturverdier.
4. Informer om naturreservatet og dets forvaltning ved Vega verdensarvsenter og andre relevante arenaer.

Utfordringer

Vega verneområdestyre har ansvar for å ivareta verneverdiene og sette i gang skjøtsel og tiltak dersom verneverdiene trues. Eidemsliene naturreservat skal forvaltes etter verneforskriftens bestemmelser i samsvar med verneformålet.

Utfordringene er å redusere trusler mot verneverdiene. Trusler kan skyldes endringer utenfor selve verneområdet som for eksempel klimaendring eller endring av næringstilgangen for fugl i overvintrende områder. Dette er trusler som forvaltningsmyndigheten ikke har innflytelse på gjennom forvaltningen av verneområdet. Trusler kan også skyldes forhold og hendelser innenfor verneområdet. Utfordringer som forvaltningsmyndigheten kan gjøre noe med for å redusere trusler mot verneverdiene i Eidemsliene naturreservat er blant annet:

1. Oppdatert kunnskap om sårbare naturverdier og skjøtselsbehov

Vega verneområdestyre ønsker en kunnskapsbasert forvaltning av området som ikke går på bekostning av verneverdier. Det er behov for oppdatert kunnskap av naturverdiene i naturreservatet med tilhørende anbefalinger av tilretteleggingstiltak og skjøtselstiltak.

Naturreservatet bærer ikke preg av at gjengroing. Vega verneområdestyre ønsker en kunnskapsbasert formidling og en tilrettelegging som ikke går på bekostning av verneverdier. Det er behov for oppdatert kunnskapsinnhenting av naturverdiene i naturreservatet med tilhørende anbefalinger av tilretteleggingstiltak og eventuelle skjøtselstiltak.

2. Formidling av verneområdenes verdier til barn og unge

For å bevare verneområdene er det avgjørende at både dagens og fremtidens generasjoner kjenner til dem. Dette krever formidling av kunnskap til barn og unge og til befolkningen generelt, både lokalt på Vega og i regionen for øvrig. Gjennom tilpassede undervisningsopplegg, aktiviteter og opplevelser kan vi styrke forståelsen for betydningen av naturmangfoldet og kulturarven som verneområdene representerer.

Når flere får innsikt i de verdiene som knytter seg til verneområdene – enten det gjelder landskapet, artsmangfoldet eller den historiske bruken av naturen – vil forståelsen og engasjementet for å ta vare på dem øke.

På sikt kan dette bidra til å styrke den lokale identiteten. Kunnskap og stolthet over egen natur og historie danner et solid grunnlag for å ivareta verneområdene, samtidig som det gir befolkningen en sterkere tilknytning til stedet de bor.

3. Holde sårbare områder fri for skader og ødeleggelser

Menneskelig ferdsel i Eidemsliene naturreservat kan føre til tråkkskader på vegetasjon, forstyrre dyreliv samt gjennom forsøpling.

Vega verneområdestyre har en viktig rolle når det gjelder å tilrettelegge gjennom klipping på sti og ved å gi informasjon til de som bruker verneområdet om hvordan man tar hensyn til flora og fauna i naturreservatet.

4. Etablere insentiver for aktiv forvaltning av områder som grenser til naturreservatet, med særlig vekt på å redusere risiko for frøspredning fra sitkagran.

Det er en utfordring at sitkagran som står utenfor verneområdegrensen sprer seg og etablerer seg inne i naturreservatet. Gjennom frøspredning kan sitkagran gradvis fortrenge lys- og næringskrevende arter og dermed true den stedegne vegetasjonen og de verneverdige naturtypene.

Innenfor verneområdet er fremmede treslag fjernet som en del av forvaltningen for å ivareta verneverdiene. Denne innsatsen svekkes imidlertid når det fortsatt finnes bestander av sitkagran i tilgrensende områder uten tilsvarende oppfølging. Frøspredning herfra fører til reetablering inne i reservatet og øker behovet for gjentatte og kostnadskrevenne tiltak.

For å redusere risikoen for frøspredning og sikre en mer helhetlig verneområdeforvaltning, bør det etableres insentiver som stimulerer grunneiere og rettighetshavere til aktiv forvaltning av arealene som grenser til reservatet. Dette kan omfatte støtteordninger til fjerning av sitkagran eller andre virkemidler som gjør det attraktivt å gjennomføre forebyggende tiltak.

En slik tilnærming vil bidra til å redusere presset på verneområdet, styrke effekten av tiltakene som gjennomføres innenfor reservatet og gi en mer langsiktig og kostnadseffektiv forvaltning av naturmangfoldet i området. Samarbeid mellom forvaltningsmyndigheter og grunneiere vil være avgjørende for å oppnå dette.

5. Holde strendene fri for marint søppel og oljesøl

Søppel som etterlates eller skylles på land i fjæresonen, utgjør en fare for fugl og dyr som kan forveksle plast med næring eller ta skade på annen måte. Det foregår årlig noe opprydding i strandsonen i regi av grunneiere og andre private aktører.

Olje som når frem til verneområdet vil utgjøre en skade for fugl og dyr. Oljeutslipp i fjæra rammer fugler og dyr både direkte (fysisk og gjennom forgiftning) og indirekte (gjennom ødelagte leveområder og matmangel). Det er avgjørende at oljevernberedskapen er så bra som mulig for å minimere skaden på verneverdiene.

Besøkstrategi

Innledning

Arbeidet med en besøksstrategi for verneområdene har som mål å bidra til ivaretagelse av verneverdiene, øke forståelsen for naturvern og legge til rette for gode opplevelser for de besøkende. Dette vil samtidig bidra til økt bred verdiskaping. Bred verdiskaping innebærer at man skaper verdi på flere områder samtidig – både miljømessig, sosialt, kulturelt og økonomisk. Målet er en bærekraftig utvikling som gir positive effekter for både naturen, lokalsamfunnene og menneskene som bruker områdene.

Besøksstrategien for Eidemsliene avklarer i hvilken grad det er ønskelig å tilrettelegge for besøk i og i tilknytning til verneområdet og om dette er forenlig med verneverdiene.

Besøksnæringen og verneområdene er tett knyttet sammen fordi natur- og kulturverdier i verneområdene er selve grunnlaget for mange reiselivsopplevelser. Forholdet må bygge på bærekraft, der naturen beskyttes samtidig som den kan brukes til rekreasjon og opplevelse. Et viktig premiss for arbeidet med besøksforvaltning for norske

verneområder er at dersom det er konkurrerende hensyn mellom de ulike målsetningene, skal ivaretagelsen av verneverdiene alltid veie tyngst.

God besøksforvaltning er viktig for å unngå slitasje og forstyrrelser, blant annet gjennom tilrettelegging, styring av trafikk og god informasjon. Samtidig kan besøk bidra til lokal verdiskaping når det skjer i samarbeid med lokalsamfunn, reiseliv og forvaltningsmyndighet.

Verneområdestyrets vurderinger gjøres på bakgrunn av verneforskrift, kunnskapen om naturverdiene og innspill fra grunneiere, lag og foreninger samt næringslivsinteresser. Mål og strategi for besøk i verneområdene er beskrevet i kapittel 3.0 og tiltak som knyttes til besøksstrategien ligger i kapittel 4.0.

Informasjon og formidling

Oppdatert og tilgjengelig kunnskap er avgjørende for god forvaltning av verneområder. For at forvaltningen skal være effektiv, må kunnskapen formidles på en måte som engasjerer og når ut til ulike målgrupper – som besøkende, lokalsamfunn, skoler, forskere og forvaltningsmyndigheter. Kunnskapen om området ligger til grunn for hvor styret mener det er forsvarlig å kanalisere de besøkende og hvilke områder styret ønsker å skåne. En kunnskapsbasert formidling styrker forståelsen for hvorfor vern er nødvendig, og fremmer samarbeid om å beskytte sårbar natur.

Mange som besøker verneområder er ikke klar over hvor sårbare arter og naturtyper faktisk er. Særlig hekkende fugl er utsatt for forstyrrelser, og selv godt ment ferdsel kan føre til negative konsekvenser for hekkesuksess og overlevelse. Informasjon er derfor en nøkkelfaktor for å sikre at verneområder blir respektert. Skilting og informasjonstavler i terrenget, digitale informasjonskanaler og samarbeid med lokale aktører som skoler, reiseliv og frivillige organisasjoner er viktige virkemidler for å nå ut med kunnskap og regler for ferdsel.

Vega verdensarvsenter

Vega verdensarvsenter, offisielt åpnet 13. juni 2019, ligger på Gardsøya i Vega kommune og er forvaltningsknutepunkt for Vega verneområdestyre, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og Statens naturoppsyn (SNO). Senteret inneholder utstilling, butikk, undervisningsrom, restaurant og kontor for verneområdeforvaltningen. Senteret brukes i dag som møtepunkt for aktører med interesser i Vegaøyan Verdensarv inkludert verneområdene, som lokalbefolkning, grunneiere, næringsliv og andre besøkende. Det fungerer også som startpunkt for befaringer, undervisning og aktiviteter knyttet til Vegaøyan Verdensarv.

Utstillingene gir innblikk i den unike geologien, plante- og dyrelivet, samt historiene fra livet i verdensarvområdet. Store uteområder rundt senteret legger til rette for utendørs formidling og opplevelser.

Verneområdeforvalter bruker Vega verdensarvsenter som formidlingsarena. Vega verneområdestyre ønsker å styrke formidlingen av verneområdene fra senteret, slik at de besøkende får gratis og oppdatert informasjon om verneverdiene på Vega.

Verneområdestyret ønsker at Vega verdensarvsenter skal være en sentral arena for formidling av naturverdiene i verneområdene og av forvaltningen av disse. Gjennom utstillinger, brosjyrer, foredrag, guidede turer og interaktive tiltak skal senteret bidra til økt forståelse for hvordan menneskelig aktivitet påvirker naturen og samtidig inspirere til bærekraftige holdninger og valg. På denne måten kan verdensarvsenteret bidra til økt lokal og regional bevissthet og til et langsiktig vern basert på kunnskap og gode naturopplevelser.

Besøkpunkt og informasjonsskilt

Gapahuken og Ervika er besøkpunkt som ligger utafor naturreservatet mens Vefsn-Anna- stua ligger innafor naturreservatet. Disse tre er populære besøkpunkt. De er lett tilgjengelige.

Gapahuken ligger i Eidem friluftsområde og eies av Vega verneområdestyre og er særlig godt egnet for informasjon og formidling. Her kan det informeres om naturreservatet samt generelle retningslinjer for ferdsel. Stiene som går fra Eidem friluftsområde til Ervika og Vefsn-Anna- stua går gjennom Eidemsliene naturreservat og innfallsporten til denne har en informasjonstavle som gir informasjon om Eidemsliene naturreservat.

I gapahuken informeres det om verneverdiene i området, regler for bruk av gapahuken og fuglekikkerhuset samt generelle retningslinjer for ferdsel i verneområdet.

Gapahuken og fuglekikkerhuset driftes av Vega verneområdestyre.

Sti og parkering

Vega verneområdestyre har lagt til rette for parkering ved gapahuken som ligger i Eidem friluftsområde. I tillegg har Vega verneområdestyre lagt ut klopper i naturreservatet på stien som går til Ervika.

Merking av de to stiene i naturreservatet skal samordnes med andre aktører som merker sti i kommunen.

Parkering, gapahuk og klopper driftes av Vega verneområdestyre.

Traseer, parkeringsplasser og gapahuk som er tilknyttet verneområdene på Vega skal ha høy kvalitet og det skal være informasjon om verneområdet på/ved parkeringsplassen.

4.0 Tiltaksplan

Gjennomføringen av tiltak er avhengig av årlige, statlige budsjetter. Tiltaksmidler tildeles hvert år etter søknad fra Vega verneområdestyre til Miljødirektoratet. Det er foreløpig ikke opprettet bevaringsmål for verneområdet.

PRI	Beskrivelse	Kategori	Dato fra	Dato til
1	Uttak av fremmede arter, inkludert fjerning av ettervekst av sitkagran i hogstfelt	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	01.01.2027	01.01.2037
2	Bidra til vedlikehold av klopper, gapahuk, parkering som er knyttet til verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
3	Utvikle Vega verdensarvsenter som informasjonspunkt for verneområdene på Vega	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
4	Etablere incentiver som stimulerer grunneiere og rettighetshavere til aktiv forvaltning av arealene som grenser til naturreservatet	Annet	01.01.2027	01.01.2029
5	Etabler årlig vertskaps kurs for guider og verter på Vega, for å sikre god informasjonsflyt fra forvaltning til folk	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
6	Holde årlige dialogmøter med grunneiere, lag og foreninger som er knyttet til verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
7	Bidra til at strendene i verneområdet holdes fri for marint avfall og oljesøl	Annet	01.01.2027	01.01.2037
8	Klopping i vått terreng på sti mellom naturreservatet og Ervika	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
9	Sikre gode undervisningsopplegg for verneområdet knyttet til barn og unge - som er knyttet til Eidemsliene naturreservat	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037

10	Informasjon om verneområdet på skjerm (i butikk og på ferjer) om tilrettelegging og om sårbare naturverdier	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
11	Samordne merking av sti mer andre aktører i kommune, som IL Vega.	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
12	Oppdatert informasjon i gapahuken og innfallsport i Levika	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029

5.0 Naturmangfoldloven

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter. De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

Naturmangfoldloven ligger også til grunn for utformingen av forvaltningsplanen. De sentrale prinsippene i dette arbeidet har vært naturmangfoldloven §§ 8-10. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 står sentralt i utformingen av forvaltningsplanen. Under denne paragrafen står det at beslutninger som påvirker naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i Eidemsliene er beskrevet og denne kunnskapen er bakgrunnen for utformingen av forvaltningsutfordringer og "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer". Basert på de naturfaglige registreringene som har blitt gjort i området, har Vega verneområdestyre vurdert at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneområdet er godt. Føre-var-prinsippet i § 9 har derfor blitt tillagt lite vekt under utformingen av forvaltningsplanen.

Ved å føre tilsyn med bruken av området, den oppgaven SNO har, parallelt med overvåkning av tilstanden til naturverdiene vil forvaltningsmyndigheten kunne gi en vurdering av den samlede belastningen på økosystemet, etter prinsippet i naturmangfoldloven § 10. Dette vil også kunne bli en viktig del av det fremtidige kunnskapsgrunnlaget om økosystemets robusthet, og bør vurderes ved revidering av forvaltningsplanen.

Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2000-12-21-1527>

Dispensasjonssøknader og saksbehandling

Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene, sendes til Vega verneområdestyre. Søker må sørge for å innhente tillatelser fra andre myndigheter og grunneier der det er nødvendig. Naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd inneholder særskilte krav til søknader og begrunnelse av dispensasjoner gitt etter § 48. Søknad om dispensasjon skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene.

Forvaltningsmyndigheten vil derfor måtte veilede søker om dette kravet, og det kan være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon.

Dispensasjon etter § 48 første ledd skal inneholde begrunnelse for vedtaket som viser hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Dette innebærer at det stilles strengere krav til begrunnelse av dispensasjoner gitt etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 enn forvaltningslovens generelle krav til begrunnelse av vedtak. Der et tiltak krever tillatelse både etter naturmangfoldloven § 48 og etter annet regelverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt, jf. naturmangfoldloven § 48 tredje ledd. I slike tilfeller skal vedtak som hovedregel først fattes etter verneforskriften.

Før det fattes vedtak, skal tiltaket det søkes om dispensasjon til, vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Vurdering og vektlegging skal fremgå av vedtaksbrevet.

Forvaltningsmyndigheten må alltid vurdere om det skal settes vilkår, og hvilke, for å ivareta verneformålet i hver enkelt sak. Det kan være rom for at brukere av området kan få flerårige tillatelser.

Kopi av vedtaket sendes til grunneier dersom søker er en annen enn grunneier, til kommune, fylkeskommunen og til Statens naturoppsyn. I spesielle tilfeller kan det være aktuelt å legge til andre kopimottakere i tillegg, for eksempel politi.

Forskrift om miljøvedtaksregisteret krever at enkeltvedtak på utvalgte miljøområder, for eksempel dispensasjon fra verneforskrifter, skal være tilgjengelig for allmenheten. Forvaltningsmyndigheten som har truffet vedtaket er den som registrerer vedtaket i registeret. Vedtaket skal registreres senest tre virkedager etter at parten er underrettet om vedtaket, se Forskrift om Miljøvedtaksregisteret.

Dispensasjonsvedtak truffet av Vega verneområdestyre kan påklages av en “part eller annen med rettslig klageinteresse” innen 3 uker fra vedkommende part mottar underretning om vedtaket. For de som har rettslig klageinteresse, og som ikke har fått skriftlig underretning, løper fristen først fra det tidspunkt de har fått eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket, se forvaltningsloven § 29. Miljødirektoratet er klageinstans. En klage skal alltid sendes til det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, her Vega verneområdestyret.

Naturmangfoldloven § 48

I tilfeller der det søkes om dispensasjon for tiltak som ikke er nevnt i verneforskriften § 6 må søknaden behandles etter naturmangfoldloven § 48 som erstatter verneforskriften § 8.

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon. Mer informasjon: Miljødirektoratet rundskriv om forvaltning av verneforskrifter kapittel 7 ([Rundskriv](#)).

Naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til i skjøtelsøyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området. Med hjemmel i § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep.

Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i § 47. Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier.

6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Id	Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Landbruk – jord og skogbruk	Kapittel IV pkt. 1 og 3. Kapittel V pkt. 3 og 2. kapittel VI pkt. 1	Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Døde trær skal ikke ryddes vekk, men få ligge i ro på stedet. Nye planter skal ikke innføres. Sanking av bær og matsopp er tillatt. Tradisjonell beiting unntatt beiting med geit, er tiltatt. I verneforskriften er det ingen hjemmel for etablering av nye gjerder, det er et tiltak som må vurderes etter naturmangfoldloven §48.
2	Jakt og fiske	Kapittel IV pkt. 2. Kapittel V pkt. 4	Det er tillatt med jakt, fangst og bruk av skytevåpen innenfor verneområdet. Det er ikke åpnet for motorisert ferdsel i forbindelse med eventuell uttransport av skutt hjortevilt.
3	Friluftsliv	Kapittel IV pkt. 1 ,2, 5 og 6. Kapittel V pkt. 2, 4 og 6. kapittel VI pkt. 1, 8 og 4	I verneforskriften er det ingen hjemmel for etablering av nye stier, det er et tilretteleggingstiltak og må vurderes etter naturmangfoldloven §48. Etablering av nye stier og rydding av stier er tilretteleggingstiltak som krever dispensasjon fra verneforskriften.
4	Forskning og undervisning	Kapittel IV pkt. 1, 2 og 5. Kapittel V pkt. 1 og 7	Plante- og dyrelivet er fredet innenfor naturreservatet. Enkelte forskningsaktiviteter vil kreve dispensasjon fra denne bestemmelsen. Forvaltningsmyndigheten må vurdere slike dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48 (dispensasjon fra vernevedtak). Forskningsaktivitet som kan legges utenfor naturreservatet bør legges utenfor.
5	Bygninger og andre installasjoner	Kapittel IV pkt. 3. Kapittel V pkt. 5	Det er et generelt forbud mot fysiske inngrep i naturreservatet. I verneforskriftens kapittel IV er det listet opp ulike aktiviteter som ikke er tillatt. Opplistingen er ikke uttømmende, dette innebærer også et forbud mot lignende inngrep.

7.0 Kunnskapsgrunnlag

Forfatter	År	Tittel	Kobling
Artsdatabanken	2025	Norsk rødliste for naturtyper	https://lister.artsdatabanken.no/naturtyper/2025
Artsdatabanken	2021	Norsk rødliste for arter	https://artsdatabanken.no/arter
Artsdatabanken	2023	Fremmedartslista	https://lister.artsdatabanken.no/fremmedartslista/2023?TaxonRank=AssessedAtSameRank
Europarådet		Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest	https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network
Fylkesmannen i Nordland	2015	Forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarvområde (2015 - 2022)	https://verdensarvvega.no/wp-content/uploads/2023/10/FORVALTNINGSPLAN-1.pdf
Lovdata	1997	Forskrift om fredning av Eidemsliene naturreservat, Vega kommune, Nordland	https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2000-12-15-1470?q=eidemsliene%20naturreservat
Lovdata	2009	Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100
Miljødirektoratet	2024	Kartlegging av naturverdier - naturbase	https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/
Norsk klimaservicesenter (KSS) - sist oppdatert november 2024	2024	Klimaprofil Nordland	https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland
Vega kommune	2024	kommuneplanens samfunnsdel 2025 - 2036	https://www.vega.kommune.no/_f/p1/i99735f64-0287-4de0-9b4e-

			8055a9ae6364/samfunnsdel-25112024.pdf
Vega kommune	2023	Forvaltningsplan for statlig sikra friluftslivsområder Vega kommune for 2023-2027	https://felles.naturbase.no/api/dokument/hent/10156251.PDF
Vega verneområdestyre	2020	Besøksstrategi for verneområdene på Vega	https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_vega/Besoksstrategi-2022.pdf